

The role of INTERPOL in the Asset Recovery resulting from Corruption

*Seyyed Hossein Mousavi Far¹, Mohammad Ghorbanzadeh²,
Seyed Mustafa Kazroni³, Mohammad Moradi Fard⁴*

Abstract

Background and purpose: One of the main functions of the Interpol organization in the international arena is to coordinate the police activities of the member states in order to effectively return criminal assets. Therefore, the main goal of this article is to identify the capabilities of Interpol in the field of maximum recovery of assets caused by corruption.

Research method: The research method is descriptive- analytical and reliable library sources have been used to collect data.

Findings and conclusions: The research findings show; In the fight against corruption, especially the return of assets caused by corruption, Interpol has adopted new innovative approaches with the cooperation of member countries and regional and international institutions. The result of the research shows; The various situations of return of assets caused by corruption by Interpol are different, depending on whether the criminal is identified in one of the member states of the said organization or whether this identification is not possible. In addition to this, the Interpol organization foresees special mechanisms in order to coordinate domestic law enforcement units in order to return assets resulting from crimes and plays a role in this direction. including: “Global anti- corruption and financial crimes program”, “STAR program or “global contact point network”, “program for empowering member states and development of national contact network” and “issuing police notices, especially silver notices”.

Keywords: extradition, assets caused by corruption, Interpol, international cooperation.

1. Ph. D candidate of international law, Qom University. musavifaar@gmail.com

2. Assistant Professor of International Law, Payam Noor University (corresponding author) m.ghorbanzadeh55@yahoo.com

3. Ph. D candidate of public international law, University of Tehran, Tehran, Iran. mostafakazeroni@yahoo.com

4. Master of Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Qom branch mohammad00moradi00@gmail.com

استرداد دارایی‌های ناشی از فساد با تاکید بر نقش اینترپل

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۹/۹	سیدحسین موسوی فرد ^۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱/۱۲	محمد قربان زاده ^۲
نوع مقاله: پژوهشی	سیدمصطفی کازرونی ^۳
	محمد مرادی فرد ^۴

چکیده

زمینه و هدف: یکی از کارکردهای اصلی سازمان اینترپل در پهنه بین‌المللی، هماهنگ نمودن فعالیت‌های پلیس دولت‌های عضو به منظور استرداد موثر دارایی‌های مجرمانه، است. بنابراین هدف اصلی نوشتار حاضر، شناسایی ظرفیت‌های اینترپل در زمینه استرداد حداکثری دارایی‌های ناشی از فساد است. **روش تحقیق:** روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است و برای گردآوری داده از منابع معتبر کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد؛ سازمان اینترپل در مبارزه با فساد، به ویژه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد، رویکردهای ابتکاری نوینی با همکاری کشورهای عضو و نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی اتخاذ نموده است. نتیجه تحقیق نشان می‌دهد؛ وضعیت‌های مختلف استرداد دارایی‌های ناشی از فساد از سوی اینترپل، با توجه به این که مجرم در یکی از دولت‌های عضو سازمان مزبور شناسایی شود یا این که امکان این شناسایی وجود نداشته باشد، متفاوت است. افزون بر این سازمان اینترپل در راستای هماهنگ‌سازی واحدهای داخلی انتظامی به منظور استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم سازوکارهای ویژه‌ای را پیش‌بینی کرده و در این راستا نقش‌آفرینی می‌کند. از جمله می‌توان به: «برنامه جهانی ضدفساد و جرائم مالی»، «برنامه استار» یا «شبکه جهانی نقطه تماس»، «برنامه توانمندسازی دولت‌های عضو و توسعه شبکه تماس ملی» و «صدور اعلان‌های پلیسی به ویژه اعلان نقره‌ای» اشاره نمود.

کلید واژگان: استرداد، دارایی‌های ناشی از فساد، اینترپل، همکاری‌های بین‌المللی.

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل دانشگاه قم musavifaar@gmail.com

۲. استادیار حقوق بین‌الملل دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول) m.ghorbazadeh55@yahoo.com

۳. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
mostafakazeroni@yahoo.com

۴. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم
mohammad00moradi00@gmail.com

مقدمه

«سازمان پلیس جنایی بین‌المللی» موسوم به اینترپل، نخستین و مهم‌ترین نهاد بین‌المللی در زمینه همکاری‌های بین‌المللی بین واحدهای پلیسی داخلی به شمار می‌رود (منوری، سرابی و جوج، ۱۳۹۹: ۶۴). در دو دهه گذشته، استرداد دارایی‌های ناشی از فساد به عنوان یکی از حوزه فعالیت نوپدید پیش روی اینترپل گشوده شده است و بر همین مبنا، اینترپل در این زمینه از رهگذر تبادل اطلاعات، ارائه راهکار و شناسایی و دستگیری مجرمان فراری با کمک نیروهای پلیس کشورها نقش آفرینی می‌کند (امیری، ۱۳۹۴: ۵۲) از زمان شناسایی فساد به عنوان جرایم اولویت‌دار اینترپل در سال ۲۰۰۷ میلادی، اینترپل به عنوان یک نقطه تماس بین‌المللی برای واحدهای انتظامی داخلی دولت‌های عضو در ارتباط با تبادلات اطلاعات ناظر بر استرداد دارایی‌های ناشی از فساد و پی‌جویی‌ها و تحقیقات مرتبط با آن درآمده است.

سازمان اینترپل از سال ۲۰۰۷ میلادی، ساز و کارهای مختلفی را در ارتباط با استرداد دارایی‌های ناشی از فساد ایجاد نموده است. این ساز و کارها شامل راهبرد اومبرا، نقطه تماس جهانی، تیم واکنش ضد فساد، برنامه جهانی اینترپل ضد فساد و استرداد دارایی‌ها و نهایتاً اعلان نقره‌ای است. اقدام اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد بر اساس جرم‌انگاری‌هایی صورت می‌گیرد که در کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه فساد صورت پذیرفته است. به عبارت دیگر، هر آنچه که در کنوانسیون مزبور به عنوان فعالیت مجرمانه فساد در نظر گرفته شده است، مشمول اقدامات اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد خواهد شد. از این رو، دولت‌ها نمی‌توانند خارج از آن چه در کنوانسیون مریدا به عنوان فعالیت مجرمانه فساد در نظر گرفته شده است، از سازمان اینترپل خواستار معاضدت‌های فنی و انتظامی ناظر بر استرداد دارایی‌های ناشی از فساد شوند.

در هر صورت، در باب ضرورت و اهمیت تحقیق حاضر باید گفت؛ نقش نهادهای انتظامی در زمینه فرآیند پیشگیری و مبارزه با فساد انکارناپذیر است و یکی از بخش‌هایی که واحدهای انتظامی در این راستا به نقش آفرینی می‌پردازند. به این دلیل که دارایی‌های به یغمارفته اغلب به حوزه‌های قضایی پنهان در کشورهای خارجی انتقال داده می‌شوند، همکاری‌های

بین‌المللی برای استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌ها، ضروری است. همکاری‌های بین‌المللی برای جمع‌آوری ادله، محدودیت‌های موفقیت و مصادره نهایی عواید و ابزار مرتبط به فعالیت‌های مجرمانه و استرداد ضروری است. همکاری‌های بین‌المللی به دو دسته همکاری‌های غیررسمی و همکاری‌های رسمی در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد تقسیم‌بندی می‌شوند. همکاری‌های غیررسمی شامل مکاتبات و گفتگوهای دو طرفه بین ضابطین قضایی، مقامات واحدهای اطلاعات مالی کشورها و همکاران قضایی و حقوقی به موجب قوانین و آیین‌نامه‌ها می‌گردد. همکاری‌های غیررسمی، ابزار عمده‌ای در مسیر جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها در طول گام‌های اول تحقیق قضایی می‌باشد.

سوال اصلی این تحقیق این است که نقش اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد چیست؟ پاسخ اولیه به این پرسش آن است که در این خصوص، ساز و کارهایی نیز پیش‌بینی شده‌اند از جمله شبکه جهانی نقطه تماس ناظر بر استرداد دارایی‌ها که از بستر امن تبادل اطلاعات بین واحدهای انتظامی دولت‌های عضو بهره می‌برد.^۱ افزون بر این سازمان اینترپل، حضور برجسته‌ای در کنفرانس‌های دولت‌های عضو کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد داشته است به نحوی که بیانیه‌های مختلفی در این زمینه از سوی این سازمان صادر شده است.^۲ اینترپل بیشترین تاکید خود را در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد بر روی ظرفیت‌سازی در این زمینه قرار داده است و در این راستا ۱۷ کارگاه در آسیا، آفریقا و آمریکای جنوبی از سال ۲۰۱۲ میلادی برگزار کرده که هدف از اغلب آن‌ها، ایجاد ظرفیت در سازمان‌های انتظامی داخلی برای مقابله موثرتر با اشکال مختلف فساد مالی است (Bley,2018:6).

پیشینه تحقیق

- کاظمی، روحانی مقدم و عظیمیان (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان «چالش‌های استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در نظام حقوقی ایران» به این موضوع

1. <https://www.interpol.int/Crimes/Corruption/Anti-corruption-and-asset-recovery>
2. INTETRPOL Statement to the 5th Conference of State Parties to the UNCAC,2013: paras 4- 8

پرداخته‌اند که با توجه به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد، چه چالش‌هایی در نظام حقوقی ایران در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد وجود دارد. بدیهی است که آن چه که در این مقاله بدان اشاره شده است بدون توجه به نقش اینترپل است و از این رو، ارتباطی با رویکرد تحقیق حاضر ندارد.

- شیخ الاسلامی و نعمتی (۱۴۰۰) در کتابی تحت عنوان «آسیب شناسی فرآیند استرداد دارایی‌های ناشی از فساد با تأکید بر نظام حقوقی ایران» به این موضوع پرداخته‌اند که در فرآیند استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم فساد در نظام حقوقی ایران چه چالش‌ها و خلاءهایی وجود دارند. در این راستا، البته در بخشی از تحقیق حاضر که در ارتباط با نظام حقوقی ایران است، این مطالعه می‌تواند مناسب واقع شود اما هیچ اشاره‌ای در آن به نقش اینترپل نشده است.

- رودگر کوهپر و رضوی فرد (۱۳۹۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «تسهیم اموال؛ راهبرد نوین همکاری کشورها در زمینه استرداد اموال و عواید ناشی از جرم» به این موضوع پرداخته‌اند که همکاری کشورها در زمینه استرداد اموال و عواید ناشی از جرم به چه معناست و موانع این همکاری را مورد بررسی قرار داده‌اند. در مجموع باید گفت که اگرچه تسهیم اموال، یکی از اقدامات مرتبط با آیین دادرسی ناظر بر استرداد دارایی ناشی از جرایم فساد است که در فصل دوم این تحقیق نیز بدان پرداخته خواهد شد، اما صرفاً بخشی از فرآیند پیچیده استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم فساد اداری را تحت الشمول قرار می‌دهد و از این منظر، نسبت به تحقیق حاضر که کلیت فرآیند استرداد دارایی‌ها را شامل می‌شود، جزئی است.

- انوشه پور و شریفی (۱۳۹۱) در کتابی تحت عنوان «استرداد اموال از درخواست تا مصداق» به بررسی رویکرد نظام حقوق جزای ایران در ارتباط با استرداد اموال پرداخته است. به عبارت دیگر، آن چه که در این کتاب مورد بحث و بررسی قرار گرفته است، حقوق جزای داخلی است و هیچ ارتباطی با نظام حقوق بین‌الملل و از جمله در حوزه اینترپل در آن دیده نمی‌شود.

- پاکجو و آقامحمدی (۱۳۹۰) در کتابی تحت عنوان «آشنایی با اصول استرداد

دارایی‌های ناشی از فساد» به الزامات دولت‌های عضو کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد در زمینه استرداد دارایی‌ها می‌پردازد. به عبارت دیگر، محوریت بحث در این کتاب در زمینه فصل پنجم کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد است و بر این اساس، بحث‌هایی در چارچوب آیین استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم فساد بر مبنای کنوانسیون سازمان ملل متحد و چالش‌ها و خلاءهایی که در این زمینه وجود دارند، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در این کتاب نیز، هیچ اشاره‌ای به موضوع رویکرد اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد نشده است.

۱- مبانی نظری و مفاهیم اصلی

چرایی پرداختن به استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در ادبیات حقوق بین‌الملل و نظام‌های حقوقی داخلی را می‌توان مقابله با بی‌کیفر ماندن در بعد بین‌المللی دانست. بدیهی است، انگیزه اصلی ارتکاب جرایم و فسادهای ناشی از آن توسط بزهکاران، انتفاع مالی از این جرایم است و از آن جا که در کشور مبدأ، نگهداشت و استفاده از عواید مالی ناشی از فساد، دشوار و پیچیده است، این بزهکاران، به منظور دسترسی به یک پناهگاه امن هم برای خود هم برای این عواید، اقدام به انتقال عواید به کشورهای مقصد خود می‌نمایند. از اینرو نوعی بی‌کیفرمانی را پدید می‌آید. این در حالی است که استرداد دارایی‌های ناشی از فساد یک قدم به سمت مقابله با این نوع بی‌کیفرمانی است و انگیزه اصلی ارتکاب جرایم ناشی از فساد را از مجرمان می‌زداید و نهایتاً، یک جنبه پیشگیرانه نیز دارد. (Yeh, 2022: 28). در این راستا و پیش از پرداختن به یافته‌های تحقیق، لازم است به مهمترین مباحث مرتبط با تحقیق بپردازیم.

۱-۱- فساد

منظور از فساد در این تحقیق، جرایمی است که در کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه فساد، جرم‌انگاری شده است. افزون بر این نکته، فساد در این چارچوب نباید شامل جرایم پولشویی شود چرا که اینترپل دارای ساز و کارهای اختصاصی در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم پولشویی است که از سال ۲۰۲۱ و در همکاری با گروه بین‌المللی مبارزه با تامین مالی تروریسم

ایجاد شده است. این ساز و کار موسوم به «شبکه پروتکل واکنش سریع ضد پولشویی»^۱ است. فساد را می‌توان به عنوان سوءاستفاده از قدرت تفویض شده در راستای مقاصد شخصی تعریف کرد. (Peith and Soreide, 2023: 13) هم چنین، فساد را می‌توان به عنوان یک رفتار غیرصادقانه یا متقلبانه مخصوصاً از سوی توانمندان تعریف نمود. (Balloni and Sette, 2019: 51) با این حال، آن چه که به عنوان کلید واژه مشترک تمامی تعاریف فساد می‌توان ارائه داد. اول این که وقوع رفتار غیرصادقانه یا متقلبانه ثانیاً، سوءاستفاده از اعتماد یا قدرت یا اختیارات و نهایتاً توجه نمودن به مقاصد شخصی است. البته فساد بر مبنای این که به عنوان فساد اخلاقی، فساد سیاسی، فساد اقتصادی، فساد نظامی و حتی فساد در بخش خصوصی توصیف شود، می‌تواند ویژگی‌های دیگری غیر از آنچه که در فوق داشته باشد نیز دربرداشته باشد.

۲-۱- استرداد دارایی‌ها

«استرداد از رد به معنای برگرداندن و پس فرستادن مشتق شده است.» (معین، ۱۳۸۴: ۱۱۷) «البته دامنه استرداد از حقوق کیفری گسترده‌تر بوده و به نوعی، تضمین مدنی‌ای است که هر نوع تحصیل مال نامشروع را شامل می‌شود؛ اعم از آن که سبب نامشروع، تحقق عناوین مجرمانه باشد یا یکی از اسباب مسئولیت مدنی مانند استیفای نامشروع.» (حسینی و عیسایی تفرشی، ۱۳۹۷: ۳۶). در مورد استرداد دارایی‌ها در معاهدات بین‌المللی، تعاریف خاصی صورت نگرفته است. با این حال، در دکترین و اسناد حقوق نرم، تعاریف متعددی در این خصوص مشاهده نمی‌شود. برای نمونه در سند بهترین رویکردها افای تی اف (FATF) در مورد مصادره با استناد به توصیه نامه‌های شماره‌های ۴ و ۳۸ این گروه آمده است: «اصطلاح استرداد دارایی‌ها به معنای بازگرداندن یا عودت عواید نامشروع است در مواردی که این عواید در کشورهای خارجی واقع شده باشد. عواید نامشروعی که مشمول استرداد دارایی‌ها قرار می‌گیرند ممکن است مصادره شده باشند یا نه»^۲. سازمان شفافیت بین‌الملل نیز استرداد

1. The Anti- Money Laundering Rapid Response Protocol (ARRP) Network
2. "The term asset recovery means the return or repatriation of the illicit proceeds, where those proceeds are located in foreign countries. The illicit proceeds subject to asset recovery may or may not have been confiscated."

دارایی‌ها را به این صورت تعریف نموده است: «استرداد دارایی‌ها یک فرآیند حقوقی است که از طریق آن، کشور، نهادهای دولتی یا شهروندان آن، منابع و سایر دارایی‌هایی را که از طریق فساد از یک کشور دیگر به یغما رفته است، استرداد نمایند»^۱

مرکز بین‌المللی استرداد دارایی‌ها^۲ - که یک موسسه مستقل خصوصی در حوزه استرداد دارایی بوده و مقر آن در سوئیس واقع شده است - نیز استرداد دارایی‌ها را به عنوان مصادره و بازگرداندن دارایی‌هایی که اغلب پول است به صورت غیرقانونی تحصیل شده به کشوری که از آن انتقال یافته، تعریف نموده است. (Zamudio- Gonzalez, 2020: 119)

استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در هدف شماره ۱۶,۴ سند اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد که جایگزین اعلامیه توسعه هزاره ملل متحد گشت؛ مورد اشاره قرار گرفته است. (Valraini et al, 2024: 87) هم‌چنین به موجب «سند برنامه اقدام آدیس آبابا در مورد تامین مالی برای توسعه»^۳ مورد توجه قرار گرفته است. عوامل کلیدی که موجب عدم استرداد دارایی‌ها می‌شوند عبارتند از: عدم اراده سیاسی، عدم توجه به التزامات ضد پولشویی، مشکلات در شناسایی و ردیابی دارایی‌های ناشی از فساد در فراسوی مرزهای کشورها، موانع عملیاتی مرتبط با ارتباطات بین طرفین دعاوی ناظر بر استرداد دارایی‌ها، عدم شفافیت و پاسخگویی در فرآیند استرداد دارایی‌ها به ویژه در ارتباط با دارایی‌های توقیف شده. چارچوب‌های موجود حقوقی اتحادیه اروپایی در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد^۴ ناکافی بوده و به صورت نابرابر اجرا می‌شوند.

۳-۱- همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی پلیسی

همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در سه بخش تقنینی، قضایی و اجرایی متجلی است. یعنی همان‌گونه که به منظور استرداد

1. "Asset recovery is the legal process through which a country, government and/or its citizens recover the resources and other assets that were stolen through corruption from another jurisdiction."

2. The International Centre for Asset Recovery (ICAR)

3. the Addis Ababa Action Agenda on Financing for Development

4. [2001/500/JHA](#), [2003/577/JHA](#), [2005/212/JHA](#), [2006/783/JHA](#), [2007/845/JHA](#)

موفقیت‌آمیز دارایی‌های ناشی از فساد، هر سه رکن حاکمیتی کشورها بایستی مداخله داشتند. در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی سازمان اینترپل باید بتواند چنین نقشی را هماهنگی و همکاری بین دولت‌ها ایفا نماید.

۱-۳-۱- همکاری‌های منطقه‌ای

مهم‌ترین سازمان منطقه‌ای پلیسی که در همکاری با اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد، همکاری می‌کند؛ «یوروپل»^۱ است که دارای مرکزی تحت عنوان «مرکز اروپایی جرم اقتصادی و مالی»^۲ است که از سال ۲۰۲۰ میلادی راه اندازی شده است. این مرکز که حمایت‌های عملیاتی و تحلیلی از واحدهای انتظامی دولت‌های عضو یوروپل و شرکای آنها را ارائه می‌نماید، اساساً بر ردیابی، شناسایی و مسدود نمودن دارایی‌های ناشی از جرایم اقتصادی و مالی متمرکز است. البته جرایم اقتصادی و مالی حوزه‌ای وسیع‌تر از فساد را شامل می‌شوند اما این برداشت را می‌توان ارائه داد که بخش گسترده‌ای از اقدامات این مرکز متوجه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد باشد. الزام یوروپل به استرداد دارایی‌های ناشی از فساد به موجب دستورالعمل ۱۴/۴۲/۲۰۱۴ EU به دست آمد که در بخشی از آن، یوروپل ملزم به اقدام در این زمینه شده بود. البته پیش از تاسیس مرکز اروپایی جرم اقتصادی و مالی، یوروپل اقدامات متعددی را در حوزه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد صورت داده بود از جمله در یک عملیات مشترک با پلیس فرانسه در سال ۲۰۱۸ میلادی، شخصی که مرتکب فساد و پولشویی شده بود و با ارائه اسناد متقلبانه، ادعای فوت او مطرح شده بود، پس از ورود به فرانسه ضمن بازداشت به ۴ سال و نیم حبس، ۱۰۰ هزار یورو جریمه و مصادره ملک خریداری شده‌اش که در نتیجه دارایی‌های ناشی از فساد حاصل شده بود، محکوم شد. (Konig, 2022: 81).

۱-۳-۲- همکاری‌های بین‌المللی

سازمان بین‌المللی اینترپل به عنوان یک نهاد تخصصی پلیسی بین‌المللی هماهنگ کننده

1. EUROPOL

2. European Economic and Financial Crime Centre (EFECC)

واحد‌های پلیس بین‌المللی داخلی کشورها در چارچوب اساسنامه‌اش حرکت می‌نماید. از آنجا که نظیر این سازمان در سطح بین‌المللی وجود ندارد، بدیهی است که سازمان‌های جهانی و منطقه‌ای تمایل داشته باشند تا با اینترپل در چارچوب وظایف و ماموریت‌های محوله‌اش از جمله در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد همکاری نمایند. البته بایستی توجه به این موضوع داشت که استرداد دارایی‌های ناشی از فساد از زمره وظایف و ماموریت‌هایی نیست که در اساسنامه سازمان اینترپل به صراحت بدان اشاره شده باشد بلکه با پیچیدگی جرایم بین‌المللی و سازمان‌یافته شدن آنها، به عنوان یک ابزار پیشگیرانه، اینترپل به استرداد دارایی‌های ناشی از فساد ورود پیدا کرده است. جدا از فصل پنجم کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد ناظر بر استرداد دارایی‌ها که مورد اشاره قرار گرفت، بازوی اجرایی سازمان ملل متحد در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد مالی، دفتر مبارزه با جرم و مواد مخدر ملل متحد است که همکاری‌های نزدیکی با اینترپل در این راستا دارد. افزون بر این، کنفرانس دولت‌های عضو کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد دارای یک رکن فرعی تحت عنوان کارگروه استرداد دارایی‌ها است که همراستا با اینترپل در جهت ارائه رهنمودها به دولت‌ها به منظور استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌ها کمک می‌نماید. از سال ۲۰۰۶ میلادی که این کارگروه تاسیس شده است، هر ساله جلسات کارشناسی با نمایندگان دولت‌های عضو به منظور تبادل اطلاعات و ارائه پیشنهادها ناظر بر استرداد دارایی‌ها برگزار می‌نماید. (Nic Daeid and Houk, 2017: 61). از سوی دیگر، اینترپل با موسسات تخصصی سازمان ملل متحد به ویژه بانک جهانی در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد همکاری دارد که مهم‌ترین آن، «نقطه تماس جهانی»^۱ است که یک ساز و کار مشترک میان اینترپل و بانک جهانی در راستای استرداد دارایی‌های ناشی از فساد است. اینترپل بر مبنای اسناد بین‌المللی هدایت‌گر در این زمینه به ویژه کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد انجام وظیفه می‌نماید. البته بایستی توجه شود که استرداد دارایی‌های ناشی از فعالیت‌های مجرمانه صرفاً منحصر به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد نبوده بلکه پیش از این در سایر کنوانسیون‌های بین‌المللی به ویژه در کنوانسیون بین‌المللی

مبارزه با مواد مخدر مورد اشاره قرار گرفته است؛ از جمله در بخش یک بند یک ماده ۵ آن به این تاسیس توجه شده است. (دستور و دیگران، ۱۳۹۹: ۹۸) اگر چه در اینجا، تعاریف، اسناد و اصول کلی حاکم بر استرداد دارایی‌های ناشی از فساد مورد اشاره قرار می‌گیرد اما بایستی توجه نمود که هر یک از دولت‌ها بسته به اینکه به عنوان دولت مبداء، دولت محل انتقال یا دولت مقصد باشند، رویکردهای مختلفی را نیز در زمینه استرداد دارایی‌ها دنبال می‌نمایند برای نمونه، یکی از رویکردهای معمول در این زمینه، تسهیم عادلانه اموال و عواید ناشی از جرم است. (رودگر کوهپیر و رضوی فرد، ۱۳۹۸: ۱۲۱). در ادامه به ظرفیت‌های همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد پرداخته می‌شود. در نهایت باید گفت استرداد موثر دارایی‌های ناشی از فساد نیازمند هماهنگ‌سازی بین‌المللی و داخلی هم در بعد تقنینی هم در بعد اجرایی هم در بعد قضایی است. از این رو، در تقنین بین‌المللی باید همه دولت‌ها هم دولت‌های قربانی دارایی‌های به یغمارفته ناشی از فساد، هم دولت‌های محل انتقال این دارایی‌ها و دولت‌های مقصد آنها مشارکت داده شوند و در صورتی که یکی از این سه دولت در فرآیند تقنین حضور نداشته باشند، قطعاً در زمینه هماهنگی واحدهای انتظامی داخلی که اینترپل مسئولیت آن را دارد، نیز مشکلات عدیده‌ای بروز می‌کند. برای نمونه، در صورتی که مرتکب جرم اختلاس از یک بانک، مبادرت به انتقال عواید مالی ناشی از این جرم از کشور مبدا (ایران) به یک صرافی در کشور ترانزیت (امارات متحده عربی) نموده باشد و در صدد باشد تا این عواید را به کشور مقصد (کانادا) انتقال دهد، در صورتی که هر یک از کشورهای ترانزیت یا مقصد به دلایلی، مبادرت به همکاری در زمینه مسدود کردن یا توقیف نمودن این عواید نمایند، مجرم به سهولت امکان انتقال عواید مجرمانه خود به کشور مقصد را خواهد داشت. این چالشی است که هم چنان در نظام حقوقی بین‌المللی حاکم بر استرداد دارایی‌های ناشی از فساد وجود دارد.

۲- اصول حاکم بر استرداد دارایی‌ها در نظام بین‌الملل

در سند «اصول مجمع جهانی استرداد دارایی‌ها برای توزیع و انتقال دارایی‌های به یغما

رفته و مصادره شده در پرونده‌های فساد^۱ ده اصل در زمینه استرداد دارایی‌های مرتبط با فساد مورد توجه قرار گرفته‌اند که به منظور تبیین جایگاه اینترپل باید به آن‌ها اشاره شود. این اصول عبارتند از:

۱-۲- **اصل مشارکت**^۲: بر اساس این اصل، این امر به رسمیت شناخته شده است که استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌های به یغمارفته به طور اساسی و بالقوه بایستی بر مبنای مشارکت قوی بین کشورهای مبداء و مقصد این دارایی‌ها باشد. در زمینه سازمان اینترپل، می‌توان این اصل را به این شکل ترسیم نمود که این چنین مشارکتی، اعتماد را تقویت می‌کند. در گزارش کمیسیون اتحادیه اروپایی تحت عنوان «دفا تر استرداد دارایی‌ها: یک ابزار مهم برای تعقیب مجرمین»^۳ آمده است: «هم چنان که گروه‌های مجرمانه بدون مرز عمل نموده و دارایی‌ها را در سایر کشورهای عضو برای خود به صورت فرآیندهای تحصیل می‌نمایند، ما می‌بایستی تلاش‌هایمان را در اتحادیه اروپایی افزایش دهیم ... برای ایجاد قابلیت مصادره و استرداد سودهای مجرمانه، ما به یک همکاری موثر گسترده اتحادیه اروپایی برای ردیابی و شناسایی دارایی‌های مجرمانه نیاز داریم.»^۴

۲-۲- **اصل منافع متقابل**^۵: بر اساس این اصل، به رسمیت شناخته شده است که کشورهای مبداء و مقصد دارایی‌های به یغمارفته ناشی از فساد مالی بایستی منافع مشترکی در زمینه استرداد دارایی‌ها داشته باشند. به همین ترتیب، دولت‌ها می‌بایستی به منظور ایجاد ترتیباتی برای انتقال که به صورت متقابل مورد توافق قرار گرفته باشد، با یکدیگر همکاری نمایند.

1. GFAR Principles for Disposition and Transfer of Confiscated Stolen Assets in Corruption Cases
2. Partnership
3. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_464
4. "As criminal groups operate without borders and increasingly acquire assets in other Member States than their own, we must step up our efforts within the EU to hurt them where it hurts the most, by going after their money. To be able to confiscate and recover criminal profits, we need an efficient EU wide cooperation for tracing and identifying criminal assets.
5. Mutual Interests

۳ - ۲ - اصل مذاکره اولیه^۱: بر این اساس، با خروج دارایی‌های ناشی از فساد، بایستی مذاکرات بین کشورهای مبداء و مقصد در ابتدایی‌ترین مراحل استرداد دارایی‌ها دنبال شده و این گفتگوها بایستی در سرتاسر فرآیند مذاکرات ادامه داشته باشد.

۴ - ۲ - اصل شفافیت و پاسخگویی^۲: بر این اساس اصل، کشورهای مبداء و مقصد، شفافیت و پاسخگویی را در زمینه استرداد و توزیع دارایی‌های ناشی از فساد در دستور کار خود قرار می‌دهند. اطلاعات در ارتباط با انتقال و توزیع دارایی‌های به یغمارفته می‌بایستی هم در کشور مبدا و هم در کشور مقصد در دسترس و عمومی باشد.

۵ - ۲ - اصل ذی نفع بودن^۳: در مواردی که امکان پذیر است و بدون آسیب به بزه دیدگان شناسایی شده ناشی از فساد، دارایی‌های به یغمارفته ناشی از فساد می‌بایستی اتباع دولت‌هایی را که از رفتارهای مجرمانه فساد، آسیب دیده اند، منتفع سازد.

۶ - ۲ - اصل تقویت اقدامات ضد فساد و توسعه^۴: در مواردی که امکان پذیر است و به ویژه در استفاده پایانی از عواید ناشی از فعالیت‌های مجرمانه فساد، می‌بایستی منجر به تقویت اقدامات دولت‌ها در مورد تحقق اصول مندرج در کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد ناظر بر استرداد دارایی‌ها گردد.

۷ - ۲ - اصل رفتار موردی^۵: بر این اساس اصل، توزیع دارایی‌های به یغمارفته ناشی از فساد می‌بایستی به صورت موردی دنبال شود.

۸ - ۲ - اصل توسل به موافقت‌نامه‌ها بر مبنای بند (۵) ماده ۵۷ کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد^۶: موافقت‌نامه‌ها یا سازوکارهای خاص می‌بایستی به منظور تضمین استفاده، اداره و نظارت موثر و شفاف بر عواید به یغمارفته منعقد شود. ساز و کارها در این چارچوب می‌بایستی از چارچوب‌های سیاسی و نهادی موجود و همراستا با راهبرد توسعه کشوری به منظور تضمین انسجام در سطوح داخلی و پرهیز از دوباره کاری به کار گرفته شود.

1. Early Dialogue
2. Transparency and Accountability
3. Beneficiaries
4. Strengthening Anti- corruption and Development
5. Case- Specific Treatment
6. Consider Using an Agreement under UNCAC Article 57(5)

۹- ۲- اصل ممانعت از انتفاع بزهکاران^۱: بر اساس این اصل، همه اقدامات و گام‌ها نهادهای بین‌المللی (به ویژه اینترپل) می‌بایستی به منظور تضمین این امر به کار گرفته شود که توزیع دارایی‌های ناشی از فساد مالی، بزهکاران را منتفع نخواهد نمود.

۱۰- ۲- اصل شامل نمودن بازیگران غیردولتی^۲: بر اساس این اصل، تا جایی که به موجب قوانین داخلی امکان پذیر است بایستی افراد و گروه‌هایی خارج از بدنه دولت از جمله جامعه مدنی، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد ترغیب شوند. این اصل در ماده ۱۳ کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد نیز مورد توجه قرار گرفته است به نحوی که تصریح شده است که: «مشارکت باید با انجام اقداماتی مانند موارد زیر تقویت شود: الف- ارتقاء شفافیت و مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری. ب- تضمین این امر که مردم دسترسی مؤثر به اطلاعات دارند. پ- انجام فعالیت‌های مربوط به اطلاع‌رسانی همگانی که به عدم تحمل فساد و نیز برنامه‌های آموزشی مردمی از جمله برنامه‌های درسی مدارس و دانشگاه‌ها کمک می‌کند. ت- ارج نهادن، ارتقاء و حمایت از آزادی جهت یافتن، دریافت، نشر و توزیع اطلاعات مربوط به فساد»

چند نکته مهم می‌توان از این اصول استخراج نمود؛ نخست این که برخلاف استرداد مجرمین که یک فرآیند کاملاً دولتی و حاکمیتی است، استرداد دارایی‌ها یک فعالیت مشارکتی میان دولت- بخش خصوصی- جوامع مدنی است و بدون مشارکت این سه رکن، یک استرداد دارایی موفقیت‌آمیز صورت نمی‌پذیرد. دوم این که استرداد دارایی‌های ناشی از فساد، بسته به مورد می‌تواند راهکارهای مختلفی هم چون نیاز به مصادره بدون محکومیت کیفری یا همراه با آن را دربرداشته باشد. سوم این که، هدف از تمامی اقدامات مبتنی بر استرداد دارایی‌ها بر طبق اصل ممانعت از انتفاع بزهکاران، بایستی بازداشتن بزهکاران از انتفاع مالی باشد و در صورتی که اهداف دیگری غیر از این موضوع دنبال شود، نمی‌تواند به عنوان یک استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌ها بدان اشاره نمود.

1. Preclusion of benefit to offenders
2. Inclusion of non- government stakeholders

۳- قطعنامه‌های مجمع عمومی اینترپل

افزون بر اصول یاد شده، برخی از قطعنامه‌های صادر شده در مجمع عمومی اینترپل نیز به گونه‌ای مرتبط با استرداد دارایی‌های ناشی از فساد می‌باشد که به چهار مورد از مهمترین این قطعنامه‌های می‌پردازیم.

۱- ۳- قطعنامه شماره شش (۲۰۰۹)

نخستین قطعنامه اینترپل که به نوعی با استرداد دارایی‌های ناشی از فساد مرتبط است، قطعنامه با عنوان «توسعه یک سکوی تبادل اطلاعاتی برای واحدهای ملی ضدفساد و مرکز راهبردی داده‌ای ضدفساد (اومبرا)» به شماره AG-2009-RES-06 بود که در هفتاد و هشتمین اجلاس مجمع عمومی اینترپل از ۱۱ تا ۱۵ اکتبر ۲۰۰۹ میلادی در سنگاپور برگزار گردید. در این قطعنامه بر چند نکته مهم در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد تأکید شده است. اول این که؛ مبارزه بین‌المللی با فساد به عنوان یک حوزه مهم اقدام اینترپل و جامعه بین‌المللی محسوب می‌گردد. دوم این که؛ فساد و به تبع آن عدم استرداد دارایی‌های ناشی از این جرایم، تأثیر منفی بر روی حاکمیت قانون و نقض حقوق بنیادین بشر بر جای می‌گذارد. آن چه که از این قطعنامه مشخص است و می‌توان به عنوان یک نوآوری در سطح اسناد اینترپل بدان استناد نمود، ارتباط بخشی میان فساد و نقض حقوق بشر است و این گزاره را در بردارد که هرگونه فساد یا عدم انجام تعهدات بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد از جمله استرداد دارایی‌های ناشی از این جرایم می‌تواند منتهی به نقض شدید حقوق بشر گردد.

۲- ۳- قطعنامه شماره دو (۲۰۱۲)

در این قطعنامه به شماره AG-2012-RES-02 که در هشتمین اجلاس مجمع عمومی اینترپل در رم ایتالیا از ۵ تا ۸ نوامبر ۲۰۱۲ میلادی برگزار شد، چند توصیه به واحدهای انتظامی داخلی به منظور استرداد دارایی‌ها شده است: اول این که؛ از ابزارها و

خدمات اینترنتی از جمله نظام‌های اعلام آن به منظور انتشار درخواست‌ها راجع به استرداد دارایی‌ها بهره‌گیرند. دوم این که؛ از دولت‌های عضو خواسته شده است تا قانون‌گذاری لازم را به منظور تامین ساز و کارهای مرتبط در زمینه هدف قرار دادن سازمان‌های مجرمانه از طریق شناسایی، بازگرداندن و مدیریت دارایی‌های نامشروع و امکان‌سازی استفاده از دارایی‌های نامشروع در جهت اهداف نهادی یا اجتماعی فراهم سازند. سوم این که؛ از دولت‌های عضو خواسته شده است تا تبادل عملی اطلاعات را به منظور موثرتر کردن اقدامات در زمینه شناسایی و موقعیت‌یابی دارایی‌های مجرمانه و مصادره و بازگرداندن این دارایی‌ها صورت دهند.

۳-۳- قطعنامه شماره سه (۲۰۱۳)

این قطعنامه به شماره AG-2013-RES-03 با عنوان «ارتقای اقدام بین‌المللی در زمینه شناسایی، موقعیت‌یابی و ضبط دارایی‌ها» در هشتاد و دومین اجلاس مجمع عمومی اینترنتی در شهر کارتاژ کلمبیا از ۲۱ تا ۲۳ اکتبر ۲۰۱۳ میلادی برگزار گردید. در مقدمه این قطعنامه با اشاره به کنوانسیون بین‌المللی جرایم سازمان‌یافته بین‌المللی (پالمو) و کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با فساد سازمان ملل متحد (مریدا) که در آنها از دولت‌های عضو خواسته شده است تا با همکاری یکدیگر، سازمان‌های مجرمانه را از قدرت مالی و اقتصادی شان از جمله از طریق ایجاد نظام‌های مصادره اموال محروم سازند و هم چنین فصل پنجم کنوانسیون مریدا که در آن، از دولت‌های عضو خواسته شده است تا در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد با یکدیگر همکاری نمایند؛ بر قصد و اراده جدی اینترنتی بر اتخاذ گام‌ها به منظور استرداد دارایی‌ها صحبت شده است.

۳-۴- قطعنامه شماره یک (۲۰۱۵)

این قطعنامه به شماره AG-2015-RES-01 با عنوان «پروژه آزمایشی راجع به دسته جدید اعلامیه که به ردیابی و بازگرداندن دارایی‌ها اختصاص داده شده است» در هشتاد و چهارمین جلسه مجمع عمومی اینترنتی در کیگالی رواندا (۲۰۱۵) مورد پذیرش قرار گرفت.

در ابتدای این قطعنامه با تصریح به این که یکی از موثرترین روش‌ها برای مبارزه با جرم از جمله تروریسم، جرایم سایبری، فساد و جرایم سازمان‌یافته بین‌المللی، ردیابی، توقیف، بازگرداندن و مصادره عواید و ابزار جرم به منظور محروم کردن مجرمان از منافع ارتکاب جرم است و این که در طول سال‌های قبل از تصویب این قطعنامه، تنها ۳ تا ۵ درصد از جریانات نامشروع مالی جهانی ضبط و مصادره شده است و این امر ضرورت اتخاذ گام‌های عملی بیشتر برای استرداد دارایی‌ها را با ضرورت بیشتری همراه می‌سازد،

در مجموع می‌توان گفت؛ چندین نکته در این قطعنامه‌ها در ارتباط با استرداد دارایی‌های ناشی از فساد به چشم می‌خورد. نخست این که میان استرداد دارایی‌ها و حقوق بشر ارتباط برقرار شده است به این معنا که تصریح شده است که انتقال غیرقانونی عواید ناشی از فعالیت مجرمانه فساد به خارج از کشور مبداء، حقوق اقتصادی و اجتماعی شهروندان آن کشور را نقض می‌نماید و استرداد دارایی‌ها می‌تواند این روند را مختل نماید. دوم این که، انتقال غیرقانونی عواید ناشی از فعالیت مجرمانه فساد به خارج از کشور مبداء، زمینه تضعیف حاکمیت ملی کشورها را فراهم می‌نماید و از این رو، استرداد دارایی‌های ناشی از فساد می‌تواند به عنوان گامی در جهت استقرار مجدد بعدی از حاکمیت ملی در نظر گرفته شود. سوم این که، در این قطعنامه‌ها تأکید شده است، استرداد دارایی‌های ناشی از فساد به استرداد کامل عواید مجرمانه منتهی نمی‌گردد، بلکه نهایتاً بخش ناچیزی از این عواید به کشور مبدأ باز خواهد گشت و دولت‌ها بایستی اقداماتشان را مبتنی بر پیشگیری از انتقال غیرقانونی عواید مجرمانه قرار بدهند.

۴- برنامه‌های اینترپل برای استرداد دارایی‌های ناشی از فساد

سازمان اینترپل بر مبنای اصول حاکم بر استرداد دارایی‌ها و قطعنامه‌های خود، با هدف استرداد حداکثری دارایی‌های ناشی از فساد، برنامه‌هایی نیز تدارک دیده است که تلاش می‌کنیم به آن‌ها اشاره کنیم.

۴-۱- برنامه جهانی ضدفساد و جرائم مالی

اینترپل به منظور شناسایی، مبارزه و بازگرداندن اموالی که از طریق فساد توسط ماموران

عمومی کشورها جمع آوری شده و جهت تحقیقات و پیگیری‌های مربوطه نیازمند همکاری و تعامل با سازمان‌های ملی و بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد و بانک جهانی است. (عظیمی و میرزایی، ۱۳۹۴: ۳۶) یکی از اقداماتی که در این راستا صورت گرفته است، «برنامه جهانی ضدفساد، جرائم مالی»^۱ است که یکی از ساز و کارهای اصلی در سطح اینترپل در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد تلقی می‌شود. در این خصوص تا کنون دوره‌های مختلفی از این برنامه در سطح کشورهای عضو که هدف عمده آن، افزایش قابلیت‌های واحدهای انتظامی دولت‌های عضو در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد مالی است برگزار شده است.

۲-۴- برنامه استار یا «شبکه جهانی نقطه تماس»

«یکی از برنامه‌های ابتکاری اینترپل راه اندازی شبکه جهانی نقطه تماس در زمینه استرداد دارایی‌ها»^۲ که به برنامه «استار»^۳ شهرت دارد. استار اینترپل با شعار «ما در حال توسعه

1. Global Programme on Anti- Corruption, Financial Crime and Asset Recovery

۲. The Global Focal Point Network on Asset Recovery

۳. «استار» مخفف ابتکار استرداد دارایی‌های به یغمارفته (The Stolen Asset Recovery Initiative) است، یک ابتکار مشترک میان گروه بانک جهانی و دفتر مبارزه با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد است که از تلاش‌های بین‌المللی به منظور پایان دادن به نقاط امن برای عواید ناشی از فعالیت‌های مجرمانه فساد حمایت می‌نماید. چشم‌اندازی که برای استار تعریف شده‌اند، عبارتند از: الف- پایان دادن به پناهگاه امن برای دارایی‌های ناشی از جرایم فساد. ب- تقویت تلاش‌های بین‌المللی برای مصادره و استرداد دارایی‌هایی که از سوی مقامات فاسد اخذ شده است. ج- تضمین بازگرداندن دارایی‌های غیرقانونی به مالکین قانونی شان. د- افزایش دانش و آگاهی در ارتباط با فرآیندهای استرداد دارایی‌ها و همکاری بین کشورها در زمینه استرداد دارایی‌ها. ه- افزایش تاثیرگذاری از طریق بکارگیری توان کارشناسی در زمینه استرداد دارایی‌ها به منظور مشارکت بیشتر همه کشورها در زمینه فوق‌الذکر. ماموریت‌هایی که برای استار تعریف شده‌اند عبارتند از: ۱- حمایت از تلاش‌های بین‌المللی برای پایان دادن به پناهگاه امن برای عواید ناشی از جرایم فساد از جمله از طریق استرداد دارایی‌ها. ۲- در دسترس قرار دادن واقعیات، ابزارها و آیین بازگرداندن به موقع و نظام مند دارایی‌های ناشی از جرایم فساد. ۳- هم چنین استار در دو سطح به کمک به دولت‌ها در زمینه توسعه اقداماتشان در زمینه استرداد دارایی‌ها می‌نماید که یکی در سطح کشوری است و دیگری در سطح جهانی است. در سطح کشوری، معاضدت فنی به چارچوب‌های تقنینی و ساز و کارهای همکاری، کمک به پیشبرد پرونده‌های قضایی در ارتباط با استرداد دارایی‌ها و فعالیت‌های مربوط به افزایش آگاهی رسانی است. در سطح جهانی نیز ایجاد و انتشار اطلاعات، کمک به دستورکارهای سیاست‌گذاری راجع به استرداد دارایی موردنظر است.

یک ابتکار برای ردیابی، توقیف و بازگرداندن منابع مالی به یغمارفته به کشور مبدأ هستیم»^۱ کوشش کرده، بستر امن تبادل اطلاعات برای استرداد دارایی‌های مربوط به فساد را در دسترس واحدهای ملی اینترپل قرار دهد. ضابطین قضایی صلاحیت دار از هر یک از واحدهای انتظامی دولت‌های عضو اینترپل به عنوان نقاط تماس ملی انتخاب شده و می‌توانند در صورتی که کشور دیگری درخواست معاضدت داشته باشد، به سرعت اقدام نمایند. هدف از این ابتکار، حمایت از انسداد دارایی‌ها، مصادره و استرداد دارایی‌های مسروقه است. این بستر، تبادل امن اطلاعات حساس در میان نقاط تماس ملی را از نهادهای ضد فساد و استرداد دارایی تسهیل می‌نماید.

عضویت در شبکه جهانی نقطه تماس در زمینه استرداد دارایی برای تمامی واحدهای انتظامی، امکان‌پذیر است. درخواست‌کنندگان می‌بایستی از مقامات انتظامی، قضایی یا اداری باشند که تمرکز فعالیت‌هایشان بر روی استرداد دارایی‌های ناشی از فساد است. امکاناتی که این شبکه در اختیار قرار می‌دهد عبارتند از: جزئیات اطلاعاتی سایر نقاط تماس ملی، چارچوب‌های تقنینی، اداری، تحقیقاتی و قضایی دولت‌های عضو در زمینه استرداد دارایی‌ها، چک لیست اولیه اقدام ۲۴ ساعته، «سکوی امن همکاری جویانه اینترپل»^۲ سکوی اخیر یک منبع امن برخط است که در دسترس کاربران مجاز از واحدهای ملی انتظامی اینترپل، سایر ضابطین قضایی و دستگاه‌های مسئول قرار دارد. این سکو جایگزین نرم افزار پیشین اینترپل موسوم به «آی-سکوم»^۳ در زمینه استرداد دارایی‌ها شده است (INTERPOL, 2023: 1).

۳-۴- برنامه توانمندسازی دولت‌های عضو و توسعه شبکه تماس ملی

برنامه توانمندسازی دولت‌های عضو و توسعه شبکه تماس ملی در چهارچوب «راهبرد اومبرا»^۴ نمایان شد. به موجب قطعنامه AG-2009-RES-06 اینترپل که در اجلاس

1. “ We are developing an initiative to trace, seize and return stolen public funds to the country of origin”

2. The INTERPOL Secure Collaborative Platform (SCP).

3. I- SECOM

4. UMBRA.

مجمع عمومی این سازمان در سنگاپور برگزار شد و هدف از آن؛ ۱- توانمندسازی دولت‌های عضو به منظور تبادل اطلاعات و بهترین رویه‌ها در زمینه مبارزه با فساد. ۲- توسعه شبکه نقاط تماس ملی که واحدهای انتظامی داخلی بتوانند از طریق آنها به یکدیگر در زمینه‌های مرتبط با مبارزه با فساد از جمله استرداد دارایی‌های ناشی از فساد مرتبط شوند. بر اساس این ابتکارات، نقاط تماس ملی در سطح واحدهای اینترپل داخلی و منطقه‌ای از سال ۲۰۰۹ میلادی شکل گرفته و این واحدها به یکدیگر معاضدت‌های فنی در زمینه‌های مبارزه با فساد از جمله استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در اختیار قرار می‌دهند. نقاط تماس داخلی و منطقه‌ای اومبرا با ابتکارات کنونی ضدفساد و استرداد دارایی اینترپل همکاری نزدیکی دارند. افزون بر اهدافی که در بالا گفت شد، از زمره اهداف دیگر اومبرا، ارتقاء و بهبود جمع‌آوری، مدیریت و تبادل اطلاعات مربوط به فساد مالی، رفع نیازهای واحدهای انتظامی دولت‌های عضو اینترپل در زمینه موانع ناظر بر استرداد دارایی‌ها و ارایه آموزش‌ها و حمایت‌های عملکردی است.

۴-۴- صدور اعلان‌های پلیسی به ویژه اعلان نقره‌ای

«اعلان نقره‌ای^۱» جدیدترین سازوکار اینترپل به منظور استرداد دارایی‌های ناشی از فساد تلقی می‌شود. البته این اعلان ویژه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد نبوده و افزون بر آن به منظور ردیابی درآمدهای مجرمانه مجرمان سازمان‌یافته بین‌المللی، تامین کنندگان تروریسم و افرادی که از دارایی‌های مجازی مانند بیت کوین برای نقل و انتقال عواید مجرمانه استفاده می‌نمایند نیز می‌شود. تاکید بر این اعلان به این معنا نیست که اینترپل تاکنون اعلانی در ارتباط با عواید مجرمانه ناشی از فساد نداشته است؛ چه آن که یکی از اهداف اعلان صورتی اینترپل نیز، این است که اطلاعاتی در ارتباط با اشیاء و عواید مجرمانه ناشی از جرایم که می‌تواند شامل فساد نیز شود، ارائه گردد. با این حال، علت اصلی که این اعلان ایجاد شد، رویکرد تخصصی حاکم بر این اعلان نسبت به استرداد دارایی‌های ناشی از فساد و نقشی است که این دارایی‌ها در ارتکاب جرایم مزبور دارد. در هر صورت، مجمع عمومی اینترپل در اجلاس

1. Silver Notice

کیگالی رواندا در ۲ تا ۵ نوامبر ۲۰۱۵ میلادی، تصمیم گرفت یک اعلان جدید که به موضوع ردیابی و استرداد دارایی‌های مجرمانه اختصاص پیدا کرده است، موسوم به اعلان نقره‌ای را ایجاد نماید و از دبیرخانه عمومی این سازمان بین‌المللی خواست تا در سال ۲۰۱۶ میلادی، هزینه‌های توسعه و اجرای این ابزار جدید تخمین کند.^۱ در نودمین اجلاس مجمع عمومی اینترپل در سال ۲۰۲۲ میلادی در دهلی نو با توجه به این که اعلان نقره‌ای هم چنان اجرایی نشده است، قطعنامه‌های جدیدی هم چون تشکیل کارگروه کارشناسی در حوزه اجرایی نمودن این اعلان، مورد پذیرش قرار گرفت. در یک جمع بندی کلی می‌توان گفت؛ اعلان نقره‌ای، یک ساز و کار انحصاری اینترپل به منظور ردیابی و بازگرداندن دارایی‌های مجرمانه به ویژه ارزشهای مجازی است. با توجه به این که در حال حاضر، ۱۹۶ واحد انتظامی داخلی در اینترپل عضویت دارند، این ساز و کار می‌تواند به ردیابی و استرداد سریع تر دارایی‌های مجرمانه کمک نماید.

۵- چگونگی استرداد دارایی‌های ناشی از فساد توسط اینترپل

وضعیت‌های مختلف استرداد دارایی‌های ناشی از فساد از سوی اینترپل، با توجه به این که مجرم در یکی از دولت‌های عضو سازمان مزبور شناسایی شود یا این که امکان این شناسایی وجود نداشته باشد، متفاوت است. بر این اساس به دو نوع استرداد می‌پردازیم.

۱-۵- در حالت مشخص بودن مجرم

زمانی که مقامات پلیسی و قضایی کشوری تصمیم دارند، دارایی‌های به یغمارفته را دنبال نمایند، محکومیت کیفری یکی از روش‌های ممکن است. در این وضعیت، واحدهای اینترپل کشور مبداء، بایستی نسبت به اطلاع‌رسانی به سایر کشورها به ویژه کشورهای ترانزیت و مقصد در ارتباط با حضور مجرم در قلمروی سرزمینی آن کشورها اقدام نماید. این اطلاع‌رسانی همراه با ارسال مدارک و مستندات مربوط به ارتکاب جرم، احکام قضایی مربوطه و حتی اعلان‌های اینترپل صورت می‌پذیرد. بدیهی است که کشورهای ترانزیت و مقصد در صورتی

1. INTERPOL , Resolution No.1 , AG- 2015- RES- 01, p2.

که موافقت‌نامه‌های همکاری انتظامی و اطلاعاتی با واحدهای اینترپل کشور مبداء نداشته باشند، الزامی به همکاری کامل ندارند و این همکاری می‌تواند بر اساس عمل متقابل باشد. ضابطین و مقامات قضایی در این روش، به جمع‌آوری ادله، ردیابی و تامین امنیت دارایی‌های ناشی از فساد می‌پردازند. در آغاز یک دعوای کیفری را علیه اشخاص حقیقی یا حقوقی مورد نظر مطرح می‌کنند و سرانجام حکم محکومیت کیفری را دریافت می‌دارند و پس از آن، مصادره دارایی‌های ناشی از فساد امکان‌پذیر خواهد بود. (سلیمی، ۱۴۰۲: ۶۷). در برخی از نظام‌های حقوقی، استاندارد اثباتی برای مصادره، پایین‌تر از استاندارد است که برای دریافت حکم معمول محکومیت کیفری لازم است. برای نمونه، در نظام حقوقی بریتانیا، با این که استاندارد «فرا تر از تردید معقول»^۱ برای یک حکم معمول محکومیت کیفری لازم و ضروری است، استاندارد «توازن احتمالات»^۲ برای دریافت حکم مصادره و استرداد دارایی‌های ناشی از فساد کفایت می‌نماید. در برخی از نظام‌های حقوقی نیز مانند آلمان، معیارهای یکسانی در ارتباط با هر دو نوع محکومیت کیفری را در نظر می‌گیرند. همکاری‌های (رسمی و غیر رسمی) بین‌المللی در سرتاسر فرآیند شناسایی، ردزنی و تامین امنیت دارایی‌های ناشی از فساد در حوزه‌های قضایی خارجی و هم‌چنین اجرای دستور نهایی قضایی مبنی بر مصادره لازم و ضروری است.^۳ با این حال، در این شیوه، موانع قابل توجهی می‌تواند مانع از محکومیت و مصادره کیفری شود. از جمله ادله ناکافی، عدم صلاحیت یا عدم وجود اراده سیاسی و محدودیت‌های زمانی. به علاوه همان‌گونه که در ادامه گفته خواهد شد، در برخی از موقعیت‌ها که بایستی در آنها، مصادره بدون محکومیت کیفری صورت بگیرد، غیرممکن است که مصادره بر مبنای محکومیت کیفری صورت گیرد از جمله در مواردی که امکان دسترسی به مجرم به دلایلی از جمله فرار از کشور محل وقوع جرم، فوت یا ناپدید شدن وجود ندارد.

با توجه به آن چه گذشت؛ به نظر می‌رسد استرداد دارایی‌های ناشی از فساد در وضعیتی

1. "Beyond a Reasonable Doubt"
2. "Balance of Probabilities"
3. NCAC, art. 54(1)(a); UNTOC, art. 13(1)(a); and United Nations Convention against Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, art. 5(4)(a)

که مجرم مشخص است، بسیار دشوار و زمان بر است، چرا که در این روش، ابتدا مجرم باید از سوی واحدهای اینترپل بازداشت شده و به کشور مبدأ بازگردد و پس از آن، اقدام به استرداد دارایی‌ها شود. این روش، از این ضعف همیشگی نیز برخوردار است که به علت شبکه‌ای بودن فعالیت‌های مجرمانه در زمینه انتقال غیرقانونی عواید ناشی از فساد، این عواید به اشخاص دیگری غیر از مجرم انتقال پیدا کرده است و توقیف آنها را با چالش مواجه می‌سازد به ویژه در وضعیتی که مجرمان عواید ناشی از فساد را به رمزارز یا ان.اف. تی تبدیل نموده‌اند.

۲-۵- در حالت نامشخص بودن مجرم

نوع دیگر از مصادره دارایی‌های ناشی از فساد که در حال تبدیل شدن به یک عادت بین‌المللی است، مصادره بدون محکومیت کیفری است و در این روش نیازی به اثبات تقصیر کیفری مجرم نمی‌باشد. بدیهی است که چند مزیت عمده در این حالت برای واحدهای اینترپل وجود دارد. نخست این که در وضعیت معمول، واحدهای انتظامی به منظور استرداد دارایی‌های ناشی از فساد، باید ابتدا مجرم را مورد تعقیب قرار داده و بازداشت نمایند و سپس نسبت به استرداد دارایی‌ها اقدام نمایند؛ این در حالی است که در این روش به دلیل نامشخص بودن مجرم، نیازی به تعقیب و بازداشت مجرم نبوده و از این رو، واحدهای انتظامی به نحو سریع‌تری می‌توانند نسبت به بازگرداندن دارایی‌های ناشی از فساد اقدام نمایند. دوم این که، تمرکز بر توقیف و مصادره دارایی‌های ناشی از فساد، تحلیل اقتصادی جرم را در واحدهای انتظامی تقویت می‌نماید، چرا که بر اساس تحلیل اقتصادی جرم، مجرمان صرفاً به منظور کسب منافع مالی اقدام به ارتکاب جرم می‌نمایند و اقدام واحدهای اینترپل برای تمرکز بر عواید، تحلیل اقتصادی جرم را در آنها تقویت می‌نماید.

اگرچه معمولاً گفته می‌شود که در مصادره بدون محکومیت کیفری، یک نوع دعوی حقوقی لازم است اما در برخی نظام‌های حقوقی مانند بریتانیا بدون نیاز حتی به یک دعوی حقوقی و به صرف یک ظن، امکان مصادره دارایی‌ها بدون محکومیت کیفری وجود دارد. در هر صورت، در نظام‌های حقوقی مختلف، مصادره بدون محکومیت کیفری به صورت‌های مختلف مورد اشاره قرار گرفته‌اند. برای نمونه می‌توان به بند ۴ ماده ۵۰ قانون پیشگیری از

جرم سازمان یافته آفریقای جنوبی اشاره نمود که مقرر می دارد که یک حکم مربوط به مصادره بدون محکومیت کیفری مستقل از روند کیفری جرم انجام می پذیرد و از آن تاثیر نمی پذیرد. در توصیه نامه های شماره ۴ و ۳۸ گروه بین المللی مبارزه با تامین مالی تروریسم نیز تصریح شده است که «مصادره بدون محکومیت کیفری، در چارچوب قوانین و آیین دادرسی کیفری یا از طریق یک مجموعه قوانین خارج از قوانین آیین دادرسی کیفری» صورت می پذیرد.

(Fin.Action Task Force, 2012: paras 13- 16)

قسمت (ج) بند (لف) ماده ۵۴ کنوانسیون مریدا که یک تعهد غیر الزام آور است، دولت های عضو را ترغیب می کند تا اقداماتی را به منظور مجاز شمردن «مصادره اموال بدون یک محکومیت کیفری در مواردی که مجرم نمی تواند به واسطه فوت، فرار یا فقدان یا سایر وضعیت های متناسب» صورت دهد. گروه مبارزه با تامین مالی تروریسم (اف.ای.تی.اف) نیز در توصیه نامه شماره ۱۰ خود تصریح نموده است که «دولت ها اقداماتی را اتخاذ نمایند که عواید یا وسایل ارتکاب جرم را بدون نیاز به محکومیت کیفری، مصادره نموده و مجرم را ملزم نماید تا منشا قانونی اموالی را که مشمول مصادره قرار گرفته است تا بدانجا که این چنین الزامی با اصول قوانین داخلی منطبق باشد؛ اثبات نماید» (Fin.Action Task Force, 2018: para 20). دولت ها امروزه از طریق تصویب قوانینی تحت عنوان «قوانین ثروت های اظهار نشده»^۱، مصادره بدون محکومیت کیفری را در قوانین خود مورد توجه قرار می دهند. برای نمونه، می توان به «قانون تامین مالی کیفری» در سپتامبر ۲۰۱۷ میلادی در بریتانیا اشاره نمود که یکی از شرایط مصادره دارایی های مجرم آن است که در صورتی که صرفاً «ظن» ایجاد شود که دارایی ها ناشی از فعالیت های مجرمانه شدید است. (Tromme, 2018: 165) در این قوانین، بار اثبات دعوی تغییر پیدا کرده است و مالک دارایی ها ملزم است تا منشا قانونی و مشروع دارایی های متنازع فیه را اثبات نماید. در صورت عدم اثبات مالکیت بر دارایی ها یا ارائه ادله ناکافی در این زمینه، این امر می تواند به عنوان یک امکان در بکارگیری دعوای حقوقی علیه آن دارایی ها بکار گرفته شود. البته در برخی از نظام های حقوقی هم چون ایتالیا تنها بعد از دو سال از لازم الاجراء شدنش به دلیل مغایرت با قانون اساسی، غیرقانونی اعلام شد.

در هر صورت از آنجا که این روش به جای مجرم متوجه اموال وی است با حمایت‌های حقوق بشری از اموال در تعارض بوده و در مواردی با نگرانی‌ها راجع به سوءاستفاده دولت از اختیارات قانونی خود همراه می‌باشد به علاوه اینکه در عمده کشورهای در حال توسعه که ساختارهای شفافیت و پاسخ‌گویی موثری نیز در این زمینه وجود ندارد، دست یازیدن به آن با چالش‌های عمده‌تری مواجه می‌گردد. این روش مصادره که اهدافی هم چون ممنوعیت بی‌کیفرمانی و بازدارندگی از جرم را دنبال می‌نماید، با مصادره مبتنی بر محکومیت کیفری کاملاً متفاوت است. در حالی که مصادره اخیر به محکومیت کیفری نیازمند است، در مصادره نوع اول به محکومیت کیفری نیازمند نیستیم.

نتیجه‌گیری

یکی از کارکردهای اصلی سازمان اینترنت در پهنه بین‌المللی، هماهنگ نمودن فعالیت‌های پلیس دولت‌های عضو به منظور استرداد موثر دارایی‌های مجرمانه، است. لذا این تحقیق با هدف، شناسایی ظرفیت‌های اینترنت در زمینه استرداد حداکثری دارایی‌های ناشی از فساد انجام گرفت است.

مبارزه با فساد، امروزه یک اولویت عملیاتی برای اینترنت است. در این راستا، سازمان اینترنت به مثابه یک نقطه تماس جهانی برای واحدهای انتظامی عضو در ارتباط با همکاری‌های اطلاعاتی و تحقیقاتی در خصوص استرداد دارایی‌های ناشی از فساد نیز مطرح شده است. اینترنت در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد بر اساس یک چارچوب حقوقی تحت عنوان «اومبرا» و از رهگذر یک سکوی اینترنتی تحت عنوان نام «سکوی نقطه تماس جهانی» که در نقاط تماس منطقه‌ای و داخلی نام دارد؛ اقدامات مهمی مانند راه‌اندازی مراکز تبادل اطلاعات و اسناد (حاوی بهترین اسناد و رویه واحدهای انتظامی راجع به استرداد دارایی‌های ناشی از فساد)، تشکیل تیم‌های واکنش سریع در برابر فساد و مشارکت‌گیری از دیگر نهادهای بین‌المللی مسئول در زمینه استرداد دارایی‌های ناشی از فساد (نظیر بانک جهانی، دفتر مبارزه با جرم و مواد مخدر ملل متحد و برنامه توسعه ملل متحد) را رقم زده است. رویکرد جدید اینترنت به واحدهای انتظامی دولت‌های عضو پیشنهاد شده است به گونه‌ای

برنامه ریزی کنند که همکاری با شبکه‌های استرداد دارایی‌های فراملی (مانند ابتکار استرداد دارایی‌های به یغمارفته، شبکه بین سازمانی استرداد دارایی‌ها و ...) تقویت گردد. وضعیت‌های مختلف استرداد دارایی‌های ناشی از فساد از سوی اینترپل، با توجه به این که مجرم در یکی از دولت‌های عضو سازمان مزبور شناسایی شود یا این که امکان این شناسایی وجود نداشته باشد، متفاوت است. افزون بر این سازمان اینترپل در راستای هماهنگ‌سازی واحدهای داخلی انتظامی به منظور استرداد دارایی‌های ناشی از جرایم سازوکارهای ویژه‌ای را پیش‌بینی کرده و در این راستا نقش‌آفرینی می‌کند. از جمله می‌توان به: «برنامه جهانی ضدفساد و جرائم مالی»، «برنامه استار یا «شبکه جهانی نقطه تماس»، «برنامه توانمندسازی دولت‌های عضو و توسعه شبکه تماس ملی» و «صدور اعلان‌های پلیسی به ویژه اعلان نقره‌ای» اشاره نمود. روشن است، تلاش برای استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌های ناشی از فساد نیازمند همکاری‌های چندسطحی قضایی، انتظامی، سیاسی و اطلاعاتی است و بدون در نظر گرفتن تمامی این ابعاد، استرداد به صورت موفقیت‌آمیز صورت نخواهد گرفت. واحدهای انتظامی در بیشتر کشورها به عنوان ضابطین قضایی در نظر گرفته می‌شوند و بر مبنای احکام قضایی به اقدام می‌پردازند. این در حالی است که تفاسیر قضایی از قوانین و مقررات داخلی می‌تواند نقش موثری در اقدامات واحدهای انتظامی داخلی و سازمان بین‌المللی اینترپل داشته باشد.

پیشنهادها

۱- با توجه به این که استرداد دارایی‌های ناشی از فساد یک فرآیند پیچیده، زمان بر و بین سازمانی است به این معنا که نمی‌توان یک سازمان انتظامی یا قضایی یا اجرایی یا حتی قانون‌گذاری خاص را در زمینه مزبور موثر صرف دانست؛ پیشنهاد می‌شود؛ الف- در درون قلمروی سرزمینی یک کشور، یک هماهنگی فرابخشی بین دستگاه‌های مسئول در این زمینه خواه انتظامی خواه غیره صورت بگیرد. ب- از آنجا که مجرمین در اولین اقدامات خود، مبادرت به خروج دارایی‌های مجرمانه از کشور مبداء می‌نمایند؛ بنابراین بایستی همکاری‌های انتظامی بین‌المللی در چهارچوب موافقت‌نامه‌های معاضدت‌های انتظامی بین‌المللی پدیدار شود. البته در کنار انعقاد موافقت‌نامه‌های انتظامی بین‌المللی

و هماهنگی فرابخشی، بایستی اراده سیاسی مستحکمی نیز در کشورهای مبداء، محل انتقال و مقصد برای استرداد دارایی‌ها وجود داشته باشد.

۲- از آنجا که امروزه عمده مجرمانی که درصدد انتقال درآمدهای ناشی از فعالیت مجرمانه فساد به خارج از کشور مبداء خود هستند، این عواید را به گونه‌ای تبدیل می‌نمایند که ضمن انتقال سریع، واحدهای انتظامی و قضایی نتوانند بر آنها کنترل کافی نمایند. لذا پیشنهاد می‌شود اینترپل، ساز و کارهای لازم را به منظور ردیابی و تعقیب موثر و سریع این مجرمان ایجاد نماید. برای نمونه از طریق واحدهای انتظامی داخلی امکانی فراهم گردد نمایند که پیش از قرار گرفتن رمزارز در کیف پول هر شخص، منشاء آن مشخص شود.

۳- صدور اعلان نقره‌ای، ساز و کار بسیار موثر در اختیار اینترپل است که هم چنان اجرایی نشده است و یکی از موانع جدی در زمینه استرداد موفقیت‌آمیز دارایی‌های ناشی از فساد محسوب می‌شود. از این رو، پیشنهاد می‌گردد که امکان اجرایی شدن آن هر چه سریع‌تر فراهم گردد و با توجه به این که جمهوری اسلامی ایران نیز خود یک کشور قربانی فساد می‌باشد، می‌توان این پیشنهاد را ارائه داد که با توجه به اینکه کشور مبدا به نسبت کشورهای ترانزیت و مقصد، به عنوان قربانی اصلی انتقال غیرقانونی دارایی‌های ناشی از فساد تلقی می‌شود، بایستی نسبت به کشورهای ترانزیت و مقصد در درخواست استرداد دارایی‌های ناشی از فساد از اولویت در صدور اعلان نقره‌ای برخوردار باشد.

۴- با توجه به اهمیت همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی برای مبارزه با فساد و استرداد درآمدهای ناشی از آن؛ پیشنهاد می‌شود، دولت‌های عضو اینترپل از جمله جمهوری اسلامی ایران بر تقویت دامنه و تعداد این توافق نامه‌ها بیفزایند.

منابع:

الف - منابع فارسی

امیری، سروش (۱۳۹۴)؛ همکاری های بین المللی اینترپل و امنیت بین المللی، فصلنامه سیاست، سال دوم، شماره ششم، صص ۵۱-۶۸.

حسینی، سیده ام البنین و عیسایی تفرشی، محمد (۱۳۹۷)؛ بازتعریف مفهوم استرداد دارایی های نامشروع در نظام حقوقی انگلستان و ایران، فصلنامه پژوهش های حقوق تطبیقی، دوره ۲۲، شماره ۴، ۱۶۳۹۱-۲۰-<https://clr.modares.ac.ir/article-20-16391-fa.pdf>

دستور، علی و دیگران (۱۳۹۹)؛ بررسی تطبیقی ساز و کارهای انتظامی استرداد دارایی های ناشی از جرایم مرتبط با مواد مخدر در سیاست جنایی بین المللی و سیاست جنایی ایران با تاکید بر دستاوردها برای ناجا، فصلنامه پژوهش های دانش انتظامی، دوره ۲۲، شماره ۴، شماره پیاپی ۸۷

رودگر کوهپر، عطالله و رضوی فرد، بهزاد (۱۳۹۸)؛ تسهیم اموال؛ راهبرد نوین همکاری کشورها در زمینه استرداد اموال و عواید ناشی از جرم، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۱۰۶

سلیمی، صادق؛ (۱۴۰۲)، اینترپل از تعقیب تا تضمین حقوق متهمین و مجرمین، انتشارات پژوهش های حقوقی شهردانش.

عظیمی، فاطمه و میرزایی، محمد (۱۳۹۴)؛ مبارزه با فساد مالی و پولشویی با تاکید بر نقش اینترپل، فصلنامه مطالعات بین المللی پلیس، سال ششم، شماره ۲۱.

عمید، حسن (۱۳۸۹)؛ فرهنگ عمید، چ ۱، تهران، انتشارات راه رشد.

منوری، سیدعلی؛ سرابی، تیمور و جوج، عاطفه (۱۳۹۹)؛ بررسی ظرفیت های سازمان های بین المللی پلیسی در پیشگیری از جرم و جنایت؛ با تاکید بر سازمان های اینترپل و یوروپل، فصلنامه مطالعات بین المللی پلیس، دوره یازدهم، شماره ۴۳، صص ۶۴-۹۰.

Balloni, Augusto and Sette, Raffaella, 2019, “ Handbook of Research on Trends and Issues in Crime Prevention, Rehabilitation, and Victim Support” , IGI Global.

Bley, Sebastian , “ INTERPOL’s Asset Recovery Initiatives and Support” , INTERPOL, 2018

FIN. ACTION TASK FORCE, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION: THE FATF RECOMMENDATIONS 10 (2018), <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

FIN. ACTION TASK FORCE, BEST PRACTICES ON CONFISCATION (RECOMMENDATIONS 4 AND 38) AND A FRAMEWORK FOR ONGOING WORK ON ASSET RECOVERY (2012), <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Best%20Practices%20on%20%20Confiscation%20and%20a%20Framework%20for%20Ongoing%20Work%20on%20Asset%20Recovery>

GFAR Principles for Disposition and Transfer of Confiscated Stolen Assets in Corruption Cases

INTERPOL , Resolution No.1 , AG- 2015- RES- 01, p2.

INTERPOL,(2023) “ Anti- Corruption and Asset Recovery “ , <https://www.interpol.int/en/Crimes/Corruption/Anti-corruption-and-asset-recovery>

INTERPOL statement to the 5 th Conference of State Parties to the UN-CAC. 25- 29 November 2013 Panama City, Panama

Konig, Franca , The Rise of EU Police Cooperation Governing Differentiated Integration, Routledge Publication, 2022 .

- Nic Daeid, Nimah and Houk, Max, “ INTERPOL’s Forensic Science Review “ , CRC Press Publications , 2017.
- Peith, Mark and Soreide, Tina, 2023 , “ Elgar Concise Encyclopedia of Corruption Law” , Edward Elgar Publishing Limited.
- Tromme, Mat , “ Waging War Against Corruption in Developing Countries: How Asset Recovery Can be Compliant with the Rule of Law “ , Duke Journal of Comparative and International Law , vol.29, 140
- Valarini, Elizangela et al ,2024 , “ The Fight Against Systemic Corruption Lessons from Brazil (2013- 2022)” , Springer Fachmedien Wiesbaden,
- Yeh, Sturat, 2022, “ The End of Corruption and Impunity” , Lexington Books.
- Zamudio- Gonzalez, Laura, 2020, “ International Intervention Instruments Against Corruption in Central America” , Springer International Publishing.

